

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

به ناوی گه نه وه

په رله مانی کوردستان – عیراق

پشت به حوکی برگی (۱) له مادهی (۵۶) ی یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ ی هموارکراو ، له سه داوی ژماره ی یاسایی نه نامانی په رله مان ، په رله مانی کوردستان – عیراق له دانیشتنی ناسایی ژماره (۲۸) ی رۆژی ۲۱/۶/۲۰۱۱ بریاری ده رچواندنی تم یاسایی دا :

یاسای ژماره (۸) ی سالی ۲۰۱۱

یاسای به رله نگاربوونه وه ی خیزان له توند و تیژی له هه ریمی کوردستان – عیراق

ماده ی یه که م :

مه به ست له زاراوه ی خواره مانا کانی به رامبه ریانه بو مه به ستی تم یاسایی :

یه که م : هه ریم : هه ریمی کوردستان – عیراق

دووهم : خیزان کۆمه له که سیک سیروشتن ، په یوه ندی هاوسه رگری یان خزمایه تیان تا کو پله ی چواره م هه یه و نه وانه ی به پی یاسا هاتونه ته ناو خیزانه وه .

سییه م : توندوتیژی خیزانی : هه ر کرداریک یان وته یه ک یان هه ره شه یان پی لیبکریت له سه ر بنه مای جو ری کۆمه لایه تی له چوارچیوه ی په یوه ندی خیزانیدا که له سه ر بنه مای هاوسه رگری یان خزمایه تی تا پله ی چواره م بنیات نرابی و نه وانه ی به پی یاسا هاتونه ته ناو خیزانه وه نه شی له باری جهسته یی و جنسی و ده روونییه وه زیانیان پی بگه یه نی و ماف و نازادیان له ده ست بدات .

چواره م : دادگا : دادگای به رله نگاربوونه وه ی توندوتیژی خیزانی .

ماده ی دووهم :

یه که م : هه رکه سیک که په یوه ستی هه بی به په یوه ندیه کی خیزانی ، نه نجامدانی توندوتیژی له چوارچیوه ی خیزانیدا لی قده غه ده کری له وانه ش : توندوتیژی جهسته یی و جنسی و ده روونی و ، تم کرده وانه ش وه ک نمونه به توندوتیژی خیزانی داده نریت :

۱. هاوسه رگری به زۆر .

۲. هاوسه رگری ژن به ژن (شغار) و مندال به شوودان .

۳. به شوودان له جیاتی خوین .

۴. لیک جودا کردنه وه ی به زۆر (الطلاق بالاکراه) .

۵. برینی په یوه ندی کۆمه لایه تی (صلة الارحام) .

۶. مېرد به زۆر ژنى خۆى ناچارى به دېره وشتى و كارى داوېن پيسى بكات .
۷. خه ته نكردى مېينه .
۸. ناچار كردى تاكه كانى خېزان بۆ جېهېشتنى فه رمانبه ريه تى به ناره زايله تى خۆيان .
۹. ناچار كردى مندال بۆ كار كردن و سوال كردن و به جېهېشتنى خوېندن .
۱۰. خۆكوشتن له ته نجامى توندوتىژى خېزان .
۱۱. له بار بردن له ته نجامى توندوتىژى خېزان .
۱۲. ليدانى تاكه كانى خېزان و مندال به هر بيانويهك بيت .
۱۳. سووكايه تى پى كردن و جنپودان و جېنودان به كس و كارو به كه م سه ير كردى و نازاردانى و گوشار بۆ هيتانى ده روونى و پيشيل كردى مافه كانى و به زۆر سه رجىتى كردن .
- دووهم :** بۆ زيان پېكه وتوو له توندوتىژى خېزانى هه يه زامنكارى پاراستنى له توندوتىژى هه بيت .
- سېيه م :**
۱. داوا له كېشه تى توندوتىژى خېزانى له لايهن زيان پېكه وتوو يان نه وه ي به پى ياسا شوېنى ده گرېته وه ده جوليتىرى و دادگا يان ليكۆله روه يان به رپرسى بنكه ي پۆليس يان داواكارى گشتى لى ناگادار ده كاته وه .
۲. له سه ر كارمه ندانى بوارى ته ندروستى و په روه رده و بنكه فه رميه كه انه بۆ هاوكارى كردى قوربانىانى توندوتىژى خېزانى هه وال بدن .
- چواره م :** ريكاره كانى ليكۆلينه وه و دادگا يى كردن له كېشه كانى توندوتىژى خېزانى نه يتى ده بيت .
- مادده ي سېيه م :**
- يه كه م :** دادگا يه كى تاييه تمند به بابته كانى به رنه نگار بونه وه ي توندوتىژى خېزانى به پى ي (ياسا ي ده سه لآتى دادوه ريسى هه رېم) ژماره (۲۳) ي سالى ۲۰۰۷ پېكده هيتىرى .
- دووهم :** پىويسته له سه ر وه زاره تى كار و كاروبارى كۆمه لايه تى له هه رېم شوېنى هه وانه وه بۆ قوربانىانى توندوتىژى خېزان داين بكات .
- سېيه م :** قوربانىانى توندوتىژى خېزانى تۆرى پاراستنى كۆمه لايه تى بيانگرېته وه .
- چواره م :** له سه ر وه زاره تى ته ندروستيه به هه ماهه نكى له گه ل وه زاره تى كار و كاروبارى كۆمه لايه تى چاودىرى ته ندروستى ده سه تبه ر بكن و سه ر له نوئ شياندن بۆ زيان پېكه وتوانى توندوتىژى خېزانى بكنه وه .
- پېنجه م :** به رپوه به رايه تى گشتى نه هيتىتى توندوتىژى دژى ئافره ت له وه زاره تى ناوخۆ به به دوا داچوون بۆ كېشه كانى توندوتىژى خېزانى ده كات .
- شه شه م :** له سه ر وه زاره تى ناوخۆيه به شىكى تاييه ت له ناو پۆليس بكاته وه كه به شپوه يه كى بنه رته تى له پۆليسى ئافره ت پېكه اتبىت و هه لس و كهوت له كېشه كانى توندوتىژى خېزانى بكن .
- هه وه تمه م :** له سه ر وه زاره تى ناوخۆ و ده سه تبه ريه پىپۆره كه انه ريكلام بۆ رۆشن بىريه تى به رنه نگار بونه وه ي توندوتىژى خېزانى بكن .

ماددهى چوارهم :

يهكهم : دادگای تايبهتمند له كاتى پيويستدا يان لهسەر داواى يهكيك له تاكهكانى خيزان يان نهوهى نوينهرايهتى دهكات (فهرمانى پاراستن) وهك ريكايرىكى كاتى بۆ پاراستنى توندوتيزى خيزانى دهرىكات ، بهمهرجى فرمانهكه ماوهى پاراستنهكه له خو بگرىت و لهسەر دادگاشه بهپي پويست دريژى بكاتوه .

دووهم : پويسته نهوهى داواى پاراستنى كردوه واز لهو فرمانه بهينى بهپي هاتنهكايه شتى نوئ و لهسەر دادگاشه تهكىد لهوه بكاتوه كه داواى ههلوهشاندهوهكه بهنارهزوو پيشكهش كراوه و له بهرژهوندهى زيان ليكهوتوه .

سييههه : فهرمانى پاراستن نهمانه لهخو دهگرئ

١. بهئيننامهيهكه له شكات لئ كراو كه دهست دريژى ناكاتهسەر زيان ليكهوتوو يان ههر تاكيك له تاكهكانى خيزان.
٢. گواستنهوهى قوربانى بۆ نزيكترين نهخوشخانه يان بنكهى تهنروسى بۆ چارهسهركردى له كاتى پيويستدا يان نهگهر قوربانى خوئى نهمهى داوا كرد .

٣. بهبريارىكى دادگا و بۆ نهو ماوهيهى كه بهمهترسى بۆ سهر شكاتكه يان بۆ سهر ههر تاكيك له تاكهكانى خيزان دهزانرئ نابئ ريگا بهشكات ليكراو بدرئت بچيته مالى خيزانى .

چوارهم : له حالتهى پيشئيل كردنى فهرمانى پاراستن ، سهريچيكر بۆ ماوهيهكه دهگرئ كه له (٤٨) سهعات زياتر نهبئ يان به غهرامهيهكه سزا دهدرئ كه له (٣٠٠،٠٠٠) هزار دينار كهمتر نهبئ .

ماددهى پينجههه :

پويسته لهسەر دادگا لايهنهكانى شكايهت رهوانهئ ليژنهيهكه بكات كه له شارهزا و پسپوران بيك دههئيرئ بۆ چاكردهوهئ نيوانيان پيش نهوهى كيتهكه رهوانهئ دادگاي تايبهتمند لهو كيتهكه بگرئت كه نهشى ناشتهواييان تيذا بگرئت ، بهمهرجى كار له ريكايرهكانى پاراستن نهكات كه لهم ياسايهدا هاتوه .

ماددهى شهشههه :

لهگهئ زيان نهگهياندىن به ههر سزايهكى توندتر كهدهقى له ياساكانى بهركارى ههرئيمدا هاتوه :

يهكهم : ههر كهسيك هانى نهغامدانى كردهوهئ خهتهنهكردى ميينهئى دا به غهرامهيهكه سزا دهدرئت كه له (١٠٠٠،٠٠٠) يهك مليون دينار كهمتر نهبئ و له (٥٠٠٠،٠٠٠) پينج مليون دينار زياتر نهبئ .

دووهم : ههر كهسيك كردهوهئ خهتهنهكردى ميينهئى نهغامدا يان بهشدارى تيذا كرد سزاي بهندكردى بۆماوهيهكه دهگرئتهوه كه له (٦) مانگ كهمتر نهبيت وه له (٢) دوو ساليش زياتر نهبيت وه غهرامهكيشى لئ وهردهگرئ كه له (٢٠٠٠،٠٠٠) دوو مليون دينار كهمتر نهبيت وه له (٥٠٠٠،٠٠٠) پينج مليون دينار زياتر نهبيت يان بهيهكيك لهو دوو سزايه .

سييههه : ههركهسيك كردهوهئ خهتهنهكردى ميينهئى ناكامى نهغام دا يان بهشدارى تيذا كرد سزاي بهندكردى بۆ ماوهيهكه دهگرئتهوه كه له (١) ساليك كهمتر نهبيت وه له (٣) ساليش زياتر نهبيت غهرامهكيشى لئ وهردهگرئ كه له (٥٠٠٠٠٠٠) پينج مليون دينار كهمتر نهبيت وه له (١٠،٠٠٠٠٠٠٠) ده مليون دينار زياتر نهبيت يان بهيهكيك لهو دووسزايه .

